

Avsändare:

Bevara Mejdåsen

– nej till vindkraftspark

Yttrande

Datum: 2025-03-08

lejmyran@galileoenergy.se

Ledamöter i kommunfullmäktige Gagnefs kommun

Yttrande inför ansökan om tillstånd för:

Storskaligt industriområde för vindkraftverk på Mejdåsen i Björbo

av exploatören kallad "Vindpark Lejmyran"

Exploatören Galileo Empower AB som ingår i det i Zürich skrivna Galileo Green Energy GmbH¹ har uppmuntrat potentiellt drabbade att lämna synpunkter på tänkt etablering av ett storskaligt industriområde för vindkraftverk på Mejdåsen, Björbo. Av företaget kallat Vindpark Lejmyran.

Vi från föreningen Bevara Mejdåsen tackar för möjligheten att lämna synpunkter men konstaterar att Galileo Empower AB:s sätt att driva processen inte inger något förtroende. De svar som lämnades vid utställningssamrådet i Björbo den 19 februari lämnade oss med fler frågor än svar. Förutom de obesvarade frågorna finns tre mycket starka skäl till att stoppa planerna på den planerade exploateringen här och nu.

Kommunen ska därför redan nu ge ett förhandsbesked till Galileo Empower AB att något kommunalt medgivande inte kommer att ske.

Att fortsätta processen genom att ta frågan om miljöprövning vidare till Länsstyrelsen är bortkastad tid och bortkastade pengar. Framför allt skulle ett besked redan nu från kommunen ge ordsbefolkning, företagare, skogsägare och fäbod- och fritidshusägare tron på framtiden tillbaka.

Förhandsbesked om att inget medgivande kommer att ges tar sin utgångspunkt i:

- A. Osäkra ekonomiska kalkyler presenterade av exploatören Galileo Empower AB och dess PR-byrå Westander.
- B. Forskningsläget gällande hälsoaspekter för ljusblinkningar och *inte minst* rön inom buller och infraljud som gör att försiktighetsprincipen absolut bör tillämpas.
- C. Platsens direkta olämplighet.

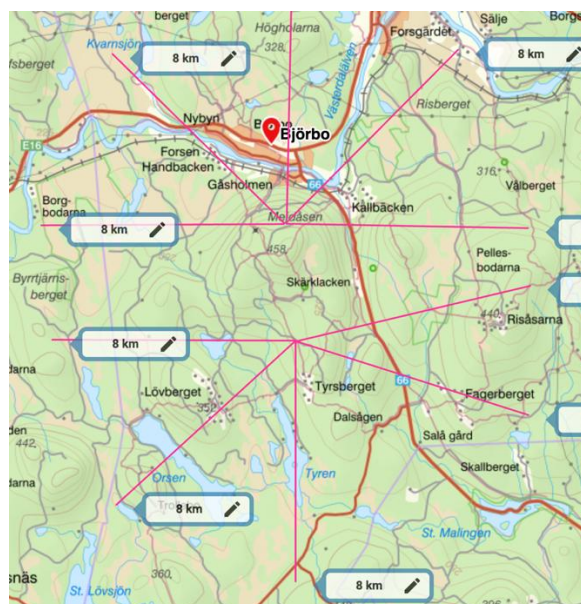
A. Den osäkra ekonomiska kalkylen består av fem delar

Galileo Empower AB försöker ofta framhäva att det genererar pengar till kommuner som tolererar vindkraft. I de flesta fall är prognoserna dock baserade på politiska utspel snarare än reella fakta. I regel bygger pengar till kommuner och samhällen på att de som säljer el från vindkraft faktiskt tjänar pengar. Att tjäna pengar på el från vindkraft verkar dock vara i det närmaste omöjligt².

¹ <https://galileo.energy/>

² <https://www.affarsvarlden.se/kronika/unik-kartlaggning-vindkraften-slog-forlustrekord-ar-2023>

1. **Minskande fastighetsvärden** är verkligen oroande för kommun, fastighetshetsägare och småföretag. Forskning från KTH³ visar att värdet på fastigheter påverkas negativt ända upp till 8 kilometer från vindkraftverken. Inom en radie av 2 kilometer sjunker värdet med 19–23 %. De som bor närmast riskerar i praktiken konstatera att deras hus blir osäljbara. Nedskrivning av fastighetsvärdet leder även till att banker inte beviljar lån till renoveringar. Husen förfaller och lokala företag inom bygg- och renoveringsbranschen riskerar att gå i konkurs.

Runt år 2000 var vindkraftverken ca 45 meter höga. Idag planeras för upp till 300 meter höga konstruktioner. I Gagnefs kommun vill man dessutom att de ska stå på ca 400 meter höga åsar nära samhällen. Om vindkraftverk skulle byggas upp enligt Galileo Empower AB olika förslag skulle extremt många fastighetsvärden skrivas ner rejält.

Det gäller för Björbo, Dala-Floda, Mockfjärd, Djurmo, Gagnef men även i grannkommuner eftersom det endast är några kilometer till bland annat Nås.

2. **Stöd från regeringen** motsvarande fastighetsskatten finns beslutat men endast för åren 2025–2027 och med ett totalt belopp för riket på 340/370/400 MSEK som ska delas på närmare 6 000 vindkraftverk i Sverige. Det gäller kommuner som har eller tillåter vindkraftverk. Vad som avses är dessutom inte klart. Är det per verk, per område eller installerad effekt? Att som kommun ge sitt medgivande till ett storskaligt industriområde som kraftigt påverkar kommuninvånarna under generationer framåt, till ett så litet stöd och där nationella beslut kan innebära att stödet försvinner från ett år till ett annat?

Det är helt enkelt en chansning ingen kommun bör ta.

3. **Bygdepeng** är frivilligt och ett försök från exploitören att minska det lokala motståndet mot storskalig vindkraftsindustri. Pengen förutsätter att bolaget som ska sälja el från vindkraftverken säljer elen med vinst. Det är något vindkraftsbranschen har mycket svårt att göra idag. Exempelvis förlorade företagen i Sverige 3,7 miljarder kronor under 2023. De samlade förlusterna under 2017–2022 landade på hisnande 13,5 miljarder kronor⁴. Inget tyder på att det blir bättre framöver. Exempelvis blir det en rejäl ekonomisk smäll för de som äger vindkraftverk från 1 januari 2026. Det beräknas bli 135,6 procent dyrare⁵ att äga vindkraftverk i Dalarna 2026 jämfört med 2024 på grund av höjt taxeringsvärde och höjd fastighetsskatt.

³ <https://kvartal.se/artiklar/vindkraften-later-mer-an-du-tror/>

⁴ <https://kvartal.se/artiklar/pengarna-borta-med-vinden/>

⁵ https://www.ey.com/sv_se/insights/tax/hojt-taxeringsvarde-och-fastighetsskatt-for-vindkraft

4. **Skatt på intäkter från arrende.** Markägare som upplåter sin mark där vindkraftverken står planeras få ersättning av Galileo Empower AB vid försäljning av el. Det skulle kunna ge kommunala intäkter via skatt på intäkterna från arrendet. För det första utgår dock ersättning endast om bolaget gör vinst på elförsäljning, vilket som tidigare konstaterats är mycket svårt. För det andra finns det endast ett fåtal markägare skrivna i Gagnefs kommun.
5. **Konkurs.** Vad händer när de som driver vindkraftverken går i konkurs? Många kommuner har tvingats ta över olönsamma vindkraftverk⁶. Kommunen och/eller markägarna får därmed stå för drift av olönsamma vindkraftverk och tvingas även stå för återställning. Hur mycket detta kommer att kosta i praktiken vet ingen. Dels för att så stora konstruktioner som planeras i Björbo aldrig omhändertagits, dels för att miljöregler tenderar att skärpas. Vad händer om det kommer krav på att all betong ska upp ur marken när vindkraftverken är uttjänade? Eller att rotorbladen måste återvinnas? Blir detta skattebetalarnas eller markägarnas ansvar om ca 20 år?

B. Forskningsläget vad gäller hälsoaspekter bör leda till att försiktighetsprincipen tillämpas. Gigantiska vindkraftverk nära människor är ett experiment

Transportstyrelsens regler om att höga konstruktioner måste förses med högintensivt blinkande vitt ljus leder uppenbart till olägenhet som fler och fler håller på att bli varse⁷. Eftersom det hittills har byggts ganska få vindkraftverk med en höjd som kräver högintensivt blinkande ljus så nära människor är det inte klarlagt vad konsekvenserna blir. Ingen vet hur det påverkar människor att leva nära högintensivt ljusblink året runt i en landsbygdsmiljö med en i övrigt relativt liten grad av ljusföroreningar. Detta är förutsättningar som av förklarliga skäl ännu inte har kunnat studerats.

Ännu mer alarmerande är forskningen som gäller hälsoaspekter av infraljud. Att infraljud nyttjades för att tortera fångar på Guantanamo⁸ är känt av forskare. Att bullermätningar från vindkraftverk medvetet sorterar bort de mer lågfrekventa ljuden, de så kallade infraljuden under 20 Hertz vet också forskarna. Vad forskarna inte vet är hur dessa lågfrekventa ljud påverkar människor över tid? På hur långt avstånd från vindkraftverken måste vi bosätta oss för att åtminstone minska riskerna för ständig migrän och sömnsvårigheter?⁹

⁶ <https://timbro.se/smedjan/15-kommunala-vindkraftshaverier/>

⁷ <https://www.hinderbelysning.se/>

⁸ <https://researchonline.ljmu.ac.uk/id/eprint/6092/>

⁹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/ny-forskning-vindkraft-kan-orsaka-migran-och-somnbrist-ljudet-uppfattas-inte-av-manniskor>

C. Platsens olämplighet

Platsen Mejdåsen som exploatören har pekat ut är direkt olämplig av flera anledningar. Det storskaliga industriområdet skulle komma att ligga på mycket nära avstånd från tätorten Björbo på den norra sidan om området. På den södra sidan skulle det ligga i direkt anslutning till ett flertal fäboddar och fritidshusområden. Hartjärns naturreservat ligger inom det utpekade etableringsområdet och ytterligare ett vid Skärklacken i direkt anslutning till området.

Dessutom skulle industriområdet placeras på den ås som utgör tillrinningsområdet för ortens dricksvattentäkt. Ett område som genomkorsas av ett system av markerade vandringsleder som sköts av Friluftsrådet och som är ett strövområde och där många vittnar om att ha sett kungsörn och faktiskt även havsörn. Högentensivt blinkande dygnet runt, skuggning och ljud på en plats dit människor sökt sig i århundranden för lugnet, tystnaden och mörkret? Det kan väl knappast bli mer olämpligt?

Tyvärr har Galileo Empower AB uteslutande gått på det av Länsstyrelsen utpekade område Mejdåsen, utan att kommunens intressen för invånarnas välbefinnande beaktats. Det är givetvis den kommunala ledningen, inte Länsstyrelsen, regeringen eller någon annan som ansvarar för kommuninvånarnas välbefinnande.

På liknande sätt är det den kommunala ledningen som ska verka för att de i kommunen verksamma företagen fortsätter utvecklas. Konkurrenskraft bygger på förmågan att attrahera rätt arbetskraft. Avgörande för inflyttning och inte avbefolkning är en attraktiv miljö i eller nära Björbo. 45 företag av 45 tillfrågade har anger att det skulle vara förödande för dem om en storskalig industri på Mejdåsen blev verklighet. Dessa företag har gjort gemensam sak och lämnat över sina argument till kommunstyrelsens ordförande (vid företagarfrukosten 28/2).

Tyvärar finner även i exploatörens process en hel del i övrigt att önska

- Redan vid inbjudan till arrangemanget i IOGT-NTO 19 februari gick det fel. Arrangemanget annonserades först bara i Järnnytt/Vansbrobladet som ges ut i Vansbro kommun och Björbo. Boende i Dala-Floda fick först mycket sent inpå mötet information genom annons i annonsbladen Gagnefbladet och Flodabladet. Märk väl att boende i Dala-Floda inte fick kallelse genom brev trots att de skulle bli mycket drabbade om industriområdet skulle byggas. Flera uppger därför att de inte haft tid att planera varken närvaro eller hunnit läsa in sig på underlaget för att kunna ställa relevanta frågor på plats.
- Den version av samrådsunderlaget som funnits att ta del av på Galileo Empower AB hemsida sedan november 2024 försvann plötsligt i slutet av januari. När berörda får läsa annonsen den 4 februari och får ta del av ett brevutskick den 6 februari finns inget underlag på hemsidan. Därefter, nära inpå samrådstillfället i IOGT-NTO, dyker plötsligt ett nytt underlag upp på exploatörens hemsida för berörda att försöka sätta sig in i.
- Det framgår olika uppgifter på olika ställen.
 - Väl på plats vid utställningen i Björbo 19 februari möts besökarna plötsligt av helt nya förutsättningar. Det underlag som exploatören tidigare har kommunicerat och som potentiellt drabbade ägnat lång tid och stor möda att läsa och förstå gällde inte längre enligt muntlig utsago från representanter i lokalen. Antalet vindkraftverk var justerat. Nya förutsättningar som närboende inte haft en chans att förbereda sig på eller fått möjlighet att reflektera över.
 - Samtidigt framgår fortfarande (7 mars 2025) på exploatörens hemsida att: ”Projektet planeras för cirka 24 verk”.

Potentiellt drabbade har hört av sig till exploatören med förfrågan att få förlängd yttrandetid med anledning av detta men nekats.

Det går inte att nog betona vikten av att driva processen transparent och i nära dialog med potentiellt drabbade av storskalig vindkraftsindustri.

Kanske har vi att göra med ett mindre seriöst bolag som försöker minimera de potentiellt drabbades möjlighet att komma till tals? Eller handlar det okunskap och brist på erfarenhet? Galileo Empower AB har inte byggt vindkraftsanläggningar i Sverige tidigare. Det är lätt att ana att ägarna förväntar sig snabb avkastning genom att driva upp industriområden och sälja dessa med vinst. Galileo Green Energy ägs av Commonwealth Superannuation Corporation, The New Zealand Super Fund, Morrison & CO Growth Infrastructure Fund och Infratil. Alla är nyzeeländska riskkapitalbolag och pensionsfonder.

Våra frågor förblev obesvarade under utställningssamrådet

Galileo Empower AB hade 19 februari 7 rådgivare på plats vid utställningssamrådet. Besökarna fick ta del av bullersimuleringar och fotovisualiseringar från olika punkter.

- Okunskapen om platsen är slående. På en direkt fråga om var *Lejmyran* finns blev svaret att det hade personen från Galileo ingen aning om. I samrådsunderlaget refereras våra fåbodställen Tyrberget och Skärklacken till som "samhällen" och Gåsholmen som är ett område i Björbo beskrivs även det som ett eget "samhälle".
- I samrådsunderlaget påstås att *Sverige år 2040 ska ha 100% elproduktion från förnybara källor, till exempel från vatten, sol och vindkraft*. Det är fel. Sveriges riksdag har beslutat att elproduktion ska komma från *fossilfria* kraftkällor 2040. En betydande ambitionsförändring.
- Fotomontagen var i många fall bristfälliga. Inga animationer redovisades, dvs med rotorbladen i rörelse. Det fanns heller ingen redovisning av effekterna av ljusföroreningar från hinderbelysningen med högentensivt vitt roterande ljus från toppen av tornen. Se gärna <https://www.hinderbelysning.se/> på hur det kan se ut.

Lagring av el från vindkraftverk är omöjligt, av ekonomiska skäl

Exploatören redogör för lagring av el på Mejdåsen men:

- Det finns inga kommersiellt hållbara sätt att nyttja vätgas för energilagring. Ska vatten spjälkas för att tillverka vätgas och få ut el förloras cirka 75% av tillförd energi.
- Batterilagring av el från vindkraft fungerar inte. Antag att man vill lagra ett vindelsöverskott på 4 000 MW i en timme, således 4 000 MWh. Ett stort bilbatteri i en Teslabil kan laddas uppemot 0,1 MWh. Det skulle alltså krävas 40 000 Teslabilar för att klara detta eller 212 000 Volvo Plugin-hybrider där batterikapaciteten är 18,8 kWh.

Risk för tredje man

Galileo hade inte gjort någon riskanalys men medgav att detta är viktigt. Trots detta uppgav de att en riskanalys normalt görs först vid upphandling av själva vindkraftverken. **Men hur ska då prövningsmyndigheter kunna värdera riskerna?**

- Bullerredovisningen var undermålig. Den tog inte hänsyn till speciellt störande effekter av det lågfrekventa ljudet, infraljud samt effekter av amplitudmodulerat vindkraftsljud. Amplitudmodulerat ljud varierar i styrka, ofta med 6 dB LAeq och kan upplevas störande. Vindkraftljud böjer av neråt mot bebyggelsen vid inversion. Varken samrådsunderlaget eller utställningen 19 feb tog upp detta.
- Det finns inga beräkningar för iskast. Normalt används Seiferts formel: $1,5 \times (\text{tornhöjden} + \text{rotordiametern})$ dvs. is kan kastas 600 meter från varje vindkraftverk enligt förslaget på vindkraftstyp på Mejdåsen. När vindkraftverk står så mycket högre höjd än omgivande mark behöver dessutom många meter läggas till i beräkningen.
- Sannolikheten för att det uppstår en brand eller ett rotorbladshaveri för 24 stycken vindkraftverk är över 50% under en 20-årsperiod (Källa: Firetrace International & Det Norske Veritas.)

Syftet med ett samråd ska vara att berörda personer ska beredas tillfälle att komma dit för att få information. Inte tvärt om, som i Björbo 19 februari. Berörda själva ska inte vara de som står för den väsentliga informationen. Om allt från hur boendemiljöer, natur- och kulturmiljöer påverkas till att beslutad nationell politik sedan flera år är rejält förändrad. Från tidigare idéer om förnybar kraftproduktion till idag gällande planer om fossilfri kraftproduktion.